

probos

● *'Frans eiken' met FSC certificaat uit Oekraïne*

Wellicht klinkt dit vreemd, maar voor de houthandel is het gesneden koek. Hoogwaardig eikenhout komt al lang niet meer alleen uit Frankrijk. Overal wordt gezocht naar kwaliteitshout. Ook Oekraïne kan in toenemende mate op belangstelling rekenen. En niet alleen voor hoogwaardig eikenhout...

'Frans eiken' met FSC certificaat uit Oekraïne

In dit Bosbericht meer informatie over de bos en houtsector in de Oekraïne. Verder aandacht voor een project van Probos, FORM International en de State Committee of Forestry of Ukraine dat zich richt op het promoten van duurzaam bosbeheer in Oekraïne en het stimuleren van handelsrelaties tussen Oekraïne en Nederlandse bedrijven.

9,5 miljoen ha bos

Oekraïne is één van de grootste Europese landen met ca. 50 miljoen inwoners, maar niet met enorm veel bos: 9,5 miljoen ha, wat overeenkomt met 15,7% van het landoppervlak. Wel neemt het oppervlakte bos snel toe. De afgelopen 40 jaar is er ruim 2,5 miljoen ha bijgekomen en dit tempo zet zich door. Jaarlijks komt er zo'n 40.000 ha per jaar bij. Circa de helft van het huidige bos is aangeplant. 98% van het bos is in handen van de staat, met name het State Committee of Forestry (SCF) dat 68% beheert, 17% van het ministerie van landbouw, 7% zijn staatsreservaten en de rest valt onder andere ministeries. De staande houtvoorraad bedraagt 1,8 miljard m³ en de jaarlijkse bijgroei varieert van 5 m³ per ha per jaar in de Karpaten, tot 2,5 m³ in de Steppe zone. Ter vergelijking, de gemiddelde bijgroei in het Nederlandse bos bedraagt 8 m³. De verspreiding van

FOTO: Probos

bossen valt binnen vier verschillende vegetatiezones: Karpaten, Polissya, Forest steppe en de Steppe. In de eerste twee zones (in het westen bevindt zich het gros van het bos. In de Forest steppe en Steppe zones bevindt bos zich aan de rand van haar natuurlijke verspreidingsgebied, wat ook deels het geringe aandeel bos in Oekraïne verklaart. De productiviteit van de bossen in deze zones is minder en (natuurlijke) verjonging is lastiger van de grond te krijgen. Grove den (*Pinus Sylvestris*) en eik (*Quercus ssp.*) zijn met respectievelijk 34% en 24% de dominante soorten (zie figuur 1).

Uitdaging

De bosbouw en houtverwerkende industrie in Oekraïne gaan een uitdagende tijd tegemoet. Geleidelijk wordt de bosaanleg en bosbeheersystematiek, ontwikkeld tijdens het Sovjet tijdperk, aangepast aan de eisen van deze tijd. Dit vergt een flinke

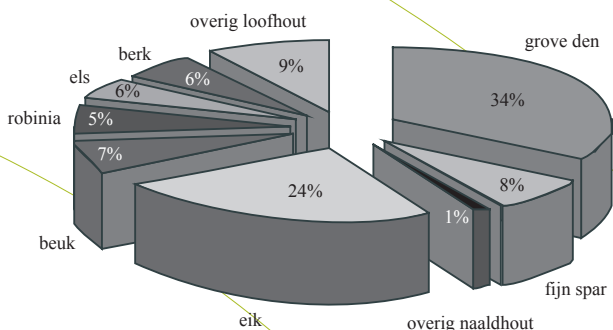
omvorming, zowel in denken als in vervanging van machinerie en dergelijke. Zo stamt een groot deel van de machines die in gebruik zijn bij houtoogst en transport nog uit het Sovjet tijdperk. Dit geldt ook voor veel machines in de houtverwerkende industrie.

Na de onafhankelijkheid in 1991 stortte de economie in en daarmee ook de houtoogst en de

houtverwerkende industrie. Zo daalde de productie van zaaghout tussen 1990-1996 met bijna 90% en vezelhout met 60%. Overigens werd destijds het gros van het rondhout, 15 tot 25 miljoen m³, uit Rusland en Wit-Rusland geïmporteerd. Vanaf 1997 stabiliseerde de productie zich en recent stijgt de productie van een aantal houten producten, waarbij opvalt dat er met name groei is in eindproducten, bijvoorbeeld meubels en plaatmaterialen. Ook de groei van de Nederlandse import van gezaagd hout uit Oekraïne is opvallend. Werd er in 1995 nog slechts 1.363 m³ geïmporteerd, in 2005 was dit met 40.830 m³ bijna 30 keer zoveel (bron: Probos). De verdeling naald-loofhout is 60/40.

Houtoogst

Jaarlijks wordt er op commerciële basis circa 15 miljoen m³ geoogst, waarvan 12 miljoen m³ door de SCF. Dit betekent dat 39% van de bijgroei geoogst wordt, in Nederland is dit zo'n 60%. De SCF oogst hiermee minder dan de jaarlijks voorgeschreven hoeveelheid. Men verwacht wel dat in 2010 de oogst met 10 tot 15% is toegenomen. De State Forestry Enterprises (SFE),

Figuur 1: Boomsoortensamenstelling (bron: State Committee of Forestry, 2004)

233 in totaal, zijn de uitvoeringsorganisaties van SCF die het bos beheren en de houtoogst organiseren. Zij zijn momenteel nog verplicht het hout vier keer per jaar in de regio op houtveilingen aan te bieden, waar alleen Oekraïense bedrijven het mogen kopen. Het hout wat op de veilingen overblijft mag rechtstreeks door de SFE verkocht worden. Bij het afsluiten van meerjarige contracten kan er ook rechtstreeks zaken gedaan worden met de SFE. In 2004 exporteerde de SCF 19,2% van haar houtoogst. De rest vindt een weg op de Oekraïense markt. Met name de SFE die niet dicht bij grote steden of industriële centra liggen, hebben ruimte voor export. Veel van de SFE hebben een eigen zagerij, waar over het algemeen op betrekkelijk kleine schaal hout verwerkt wordt. Er zijn plannen om deze zagerijen te privatiseren en daarmee los te koppelen van de SFE.

In 2001 waren er ruim 3.600 houtverwerkende bedrijven in Oekraïne, waar ruim 350.000 mensen werken. De afgelopen tijd zijn ruim 100 houtverwerkende industrieën voorzien van nieuwe apparatuur, waaronder acht parketlijnen, circa 50 droogkamers en productielijnen voor het verlijmen van hout en plaatmaterialen. Figuur 3 geeft een overzicht van de verschillende

productcategorieën van verwerking. Het bos levert naast hout nog een breed scala aan producten, de zogenaamde 'niet hout bosproducten' (NTFP in het Engels). De SFE leveren o.a. bosvruchten, noten, paddestoelen, medicinale planten en houden bijen. Zo werd in 2004 238 ton wilde vruchten, 1.580 ton berkensap, 187 ton medicinale planten en 21 ton paddestoelen verhandeld.

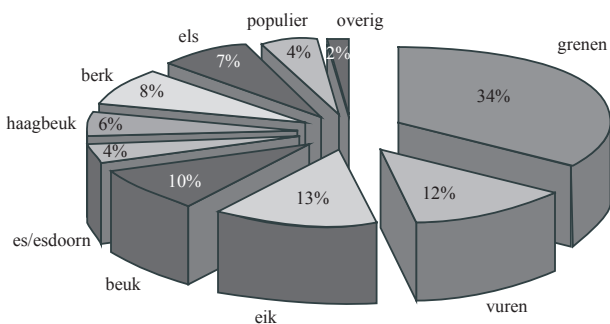
Duurzaam bosbeheer

Het bosbeheer ligt in Oekraïne op een behoorlijk hoog niveau. Er worden zeer gedegen inventarisaties uitgevoerd en het beheer wordt goed omschreven in werkplannen. Beide worden door externe (overheids)organisaties opgesteld. Verder is er sprake van een lange termijnvisie wat zich ook vertaalt in goede planning voor de houtoogst en lange omlopen. In het huidige bosbeheer ontbreekt het wel aan aandacht voor ecologische en in mindere mate sociale aspecten. Om

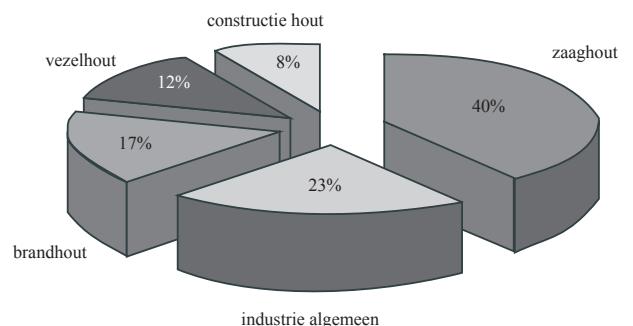

FOTO: Igor Buksha

duurzaam bosbeheer te promoten zijn de afgelopen jaren verschillende initiatieven gestart. Zo is binnen een project van het Wereld Natuurfonds en de Wereldbank een Nationale Werkgroep opgestart voor de ontwikkeling van de Nationale Standaard voor duurzaam bosbeheer in lijn met de FSC standaard. Momenteel circuleert de tweede versie voor commentaar. De kennis over en certificering van duurzaam bosbeheer is echter beperkt tot een betrekkelijk kleine groep deskundigen. Voor het gros van de mensen uit de bos- en houtsector is het nieuw. Desalniettemin is momenteel bijna 800.000 ha FSC gecertificeerd, voornamelijk in de Karpaten en de Polissya regio's.

Figuur 2: Houtoogst naar soort (bron: State Committee of Forestry, 2004)

Figuur 3: Oogst industrieel rondhout (bron: State Committee of Forestry, 2004)

Tsjernobyl

De radioactieve straling na de ramp met de kerncentrale in Tsjernobyl heeft alleen al in Oekraïne circa 3,5 miljoen ha bos besmet. In 157.000 ha mag helemaal geen houtoogst meer plaatsvinden, terwijl de plekken die minder besmet zijn onder streng toezicht staan van o.a. de speciaal opgerichte 'Stralings Service'. Houtoogst is hier beperkt toegestaan. De grootste arealen besmet bos zijn te vinden in de regio's Zhytomyr (60%), Kiev (52%) en Rivny (56%). Circa 20% van de bossen in Volyn, Chernihiv, Cherkasy, Vinnitsa en Sumy is in meer of mindere mate besmet. Aangezien de besmettingsgraad afneemt, wordt langzamerhand houtoogst in steeds meer gebieden toegestaan. De Stralings Service test jaarlijks meer dan 25.000 monsters van bosproducten. De meeste vervuiling is te vinden in paddestoelen, bessen en wild.

Project 'Promotie Duurzaam Bosbeheer in Oekraïne'

Om duurzaam bosbeheer in Oekraïne te ontwikkelen, te promoten en handelsrelaties tussen Oekraïne en Nederlandse bedrijven te stimuleren, is een project opgezet door FORM International, Probos en de SCF. Naast nog een aantal Oekraïense partners wordt het project ook ondersteund door de VVNH, FSC Nederland en de volgende bedrijven die reeds hout betrekken uit de Oekraïne: Faber Halbertsma Groep, Van Hout Veneers, Marius van den Berg / Martimber Woodproducts, Select-Wood en PontMeyer. Het brede spectrum waarbinnen deze bedrijven actief zijn, van pallets tot vloerdelen en constructiehout, geeft aan dat meer sortimenten dan alleen het hoogwaar-

dige hout hun weg vinden naar de West Europese markt. Binnen het project worden twee boswachterijen als voorbeeldprojecten FSC gecertificeerd, waarna hout uit deze boswachterijen met FSC certificaat op de West Europese markt gebracht wordt. Daarnaast wordt er een breed scala aan initiatieven in Oekraïne ontplooid die moeten bijdragen aan duurzaam bosbeheer. Het project wordt binnen het PSOM Programma gefinancierd door de EVD. Het project en de achtergronden staan uitgebreid beschreven op www.smuf.com.ua.

Voorbeeld boswachterijen

De volgende SFEs worden binnen het project FSC gecertificeerd: Hordodnitsa SFE (provincie Zhytomir) en Huty SFE (provincie Kharkiv). Certificering van deze laatste SFE zou betekenen dat in Oekraïne voor het eerst bossen aan de andere kant van de Dnjepr, ofwel ten oosten van Kiev, FSC gecertificeerd worden. Hordodnitsa SFE heeft een oppervlakte van 37.000 ha, waarvan 65% naaldhout (voornamelijk grenen) en 35% loofhout (voornamelijk berk en eiken). De rondhout productie is 79.000 m³ per jaar, waarvan 39.000 m³ grenen, 3.000 m³ eiken en 37.000 m³ uit een mix van zacht loofhout (vnl. berk) bestaat. Huty SFE beheert 28.000 ha bos, waarvan 60% uit naaldhout (grenen) en 40% loofhout (eik, berk, etc) bestaat. De rondhout productie bedraagt 49.000 m³ per jaar, waarvan 30.000 m³ grenen, 16.000 m³ eiken en 3.000 m³ een mix van zacht loofhout is.

FOTO: Probos

Tot slot

Oekraïne is een enorm land met een interessant potentieel voor de Nederlandse houthandel en houtverwerkende industrie, iets wat steeds meer bedrijven doorkrijgen. Om te zorgen dat deze houtimport in toenemende mate afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen zijn initiatieven als deze, mogelijk gemaakt door de EVD, van groot belang. Dit wordt ook onderkend door het ontvangende land, waar in dit geval de SFC het project met veel enthousiasme ondersteund. Nog los van mogelijke premiums, zijn ook zij er van overtuigd dat aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout op termijn de beste garantie biedt voor toegang tot onze markt. Mocht u op de hoogte gehouden willen worden van de ontwikkelingen binnen dit project, dan kunt u zich richten tot FORM International en Probos.

Mark van Benthem